

SVJETLOPISI IZ PUTNE TORBE ARHITEKTA
Izložba iz fundusa Hrvatskog muzeja arhitekture HAZU

Putovanje je za arhitekta uvijek bilo učenje, što više, obavezna završna figura njihovog obrazovnog kurikulumu bilo da se radi o Putovanju u Rim ili Putovanju na istok. Za prve generacije studenata Zagrebačkog tehničkog fakulteta, kojima pripadaju arhitekti čije fotografske putne zapise u ovom programu predstavljamo javnosti, bilo je to putovanje u centre novih arhitektonskih strujanja međuratne Europe: Njemačku, Francusku, Češku, Belgiju i skandinavske zemlje. Jednom stečeno iskustvo putovanja kao učenja mnogi od njih nastavili su prakticirati kao oblik cjeloživotnog obrazovanja.

Za supružnike SELIMIRA I ZOJU DUMENGIĆ možemo reći da su pasionirani putnici. Putovanja su njihov način obnavljanja kreativne energije. U svojim životopisima naveli su samo ona „stručna“ putovanja koja su poduzeli sa određenim stručnim zadatkom. Tako su 1953. putovali u Švicarsku, Njemačku i Švedsku radi studija zdravstvenih objekata. Godine 1955. sudjelovali su na Internacionalnom bolničkom kongresu u Luzernu, a 1956. odlaze u Pariz radi sudjelovanja na kongresu „Les Hopitaux d'Enfants“. Međutim, pravu snagu njihovog istraživačkog instinkta i razmjere njihove "putomanije" možemo otkriti u bogatoj zbirci dijapozitiva i fotografija na kojima je Selimir Dumengjić fotografskim aparatom zabilježio veliko bogatstvo njihovih putničkih istančanih vizualnih iskustava. Tu su nam ostali zabilježeni brojni povijesni gradovi i prirodne ljepote, najprije vlastite domovine, a potom

Lista poslovnih putnih destinacija arhitekta VLADIMIRA ANTOLIĆA, koju smo uspjeli prikupiti vjerojatno nije cjelovita, ali je neobično velika. Kao zaposlenik Gradskog poglavarstva, Gradskog građevnog odjela, Odsjeka za regulaciju grada Zagreba, zajedno s arhitektom Josipom Seisselom 1932. godine odlazi na studijsko putovanje u Njemačku radi proučavanja provedbe regulacije gradova. U Atenu putuje 1933. godine i prisustvuje kongresu CIAM-a. Sudjeluje u radu CIRPAC-a u Amsterdamu 1935. i u Budimpešti 1937. godine. Prilikom putovanja, zbog sudjelovanja na kongresu CIAM-a u Parizu 1937. godine, posjećuje Njemačku, Englesku, Belgiju, Francusku, Švicarsku i Italiju, a 1939. godine u sklopu sudjelovanja na kongresu CIAM-a u Zürichu ponovo posjećuje Švicarsku, Belgiju, Njemačku, Francusku i Italiju.

U razdoblju od 1953. – 1965. Antolić je zaposlen kao savjetnik za urbanizam Ujedinjenih naroda u Burmi (današnji Mjanmar), Maleziji i Indoneziji. Na mnogobrojnim stručnim obilascima temeljito je analizirao gradove i regije za koje je trebao izradivati razvojne planove, a njegova zapažanja ovih prostora ostala su zabilježena na više od tisuću dijapozitiva.

U Burmi boravi u Rangoonu, a predmet njegova proučavanja su Henzada, Loikaw, Akyab, Moulmein, Myingyan, Monywa, Bassein, Mergui, Bhamo, Myitkyina, Prome, Mandalay, Pa-an, Taunggyi i područje oko rijeke Chindwin (Kalewa, Mawlaik, Homalin) te Pagan.

Sjedište njegova rada u Maleziji je Kuala Lumpur odakle, radi izrade studija i planova, putuje u Klang, Port Klang, Penang, visočje Cameron i Taiping.

Iz Jakarte u Indoneziji kreće na studijska putovanja u Yogyakarta, Bandung, Indramayu, Medan, Bindjai, Prapat, Tasikmalayu, Kalimantan Timur, Samarindu, Bali i Mekkah te na jezero Toba, južnu Sumatru i otočje Bangka.

Prvo veliko stručno putovanje BERNARDO BERNARDI poduzeo je već na početku karijere, od veljače 1956. do srpnja 1957., kada je boravio u Parizu i sabirao iskustvo za rad na tada "gorućem" zadatku projektiranja ekonomičnog stana. Kao stipendist UNESCO-a 1960. godine putuje u skandinavske zemlje: Finsku, Švedsku i Dansku, a dojmovi tamo stečeni trajno su obilježili njegovu kreativnu imaginaciju i projektantsku metodu u području oblikovanja namještaja. Od 1960-tih, kada se ICSID-u (International Council of Societies of Industrial Design) pridružuju i tadašnje ne-kapitalističke zemlje, aktivno je sudjelovao na kongresima i radnim seminarima ove ključne međunarodne organizacije za područje industrijskog dizajna, koji su se odvijali na različitim svjetskim lokacijama. Bio je sudionik na kongresima u Parizu 1963., Beču 1965., Londonu 1971., Moskvi 1975., Dublinu 1977., Helsinkiju 1981., Milanu 1983. Putovao je također radi sudjelovanja u radu Radne grupe za profesionalnu praksu ICSID-a i to u Stockholm 1968., Bruxelles 1969., London 1969., Stuttgart 1970., Amsterdam 1971. i Pariz 1980.

nositelj projekta izložbe
HRVATSKI MUZEJ ARHITEKTURE
HAZU

autorica koncepcije i postava izložbe
DUBRAVKA KISIĆ

suradnici na realizaciji programa
MARINA SMOKVINA
GORAN BUDANEC
IVA CERAJ

Hrvatska akademija znanosti
i umjetnosti
HRVATSKI MUZEJ ARHITEKTURE

I. G. Kovačića 37
10 000 Zagreb

t/f 01 48 34 551, 48 34 553
e hma@hazu.hr
www.hazu.hr

Gotovo svaki osobni arhivski fond koji se čuva u Hrvatskom muzeju arhitekture HAZU uz projektnu dokumentaciju sadrži veću ili manju kolekciju putnih memorabilija: razglednica, vodiča, crteža, skica, fotografija i dijapozitiva, koje nam otkrivaju različite putnike i različite motivacije za putovanje. Kod nekih autora, osobito onih s fotografskim talentom, one od pratećih kolekcija prerastaju u dio zbirke nezaobilazne za razumijevanje opusa autora.

U ovom izložbenom programu prikazujemo izbor iz zbirke dijapozitiva s putovanja koje su sastavni dijelovi Osobnih arhivskih fondova arhitekata Selimira i Zoje Dumengjić, Bernarda Bernardija i Vladimira Antolića za koje sa sigurnošću možemo ustvrditi da precizno reprezentiraju autorski karakter svakog od tih arhitekata.

Italije, Španjolske, Tunisa, Libanona, Egipta, Indije (Bombaya), Meksika, Havaja, Tajlanda (Bangkoka) i Hong Konga. Gledajući ove kadrove ne možemo se oteti dojmu da u njihovoj imaginaciji arhitektura živi po pravilima široko prihvaćene modernističke maksime, koju je prvi izrekao Le Corbusier: „Arhitektura je umijećem vođena, egzaktna i veličanstvena igra volumena na svjetlu.“ Oči ovog arhitektonskog dvojca urođenim poticajem reaguju na volumen u igri sa svjetlom, a kadar Selimirove fotografije lovi fascinante figure te igre – igre koja je duboko ugrađena i u njihovu projektantsku metodu.

Za naše prikazivanje odabrali smo dijapozitive s njihovog pohoda drevnim civilizacijama: Egiptu i Meksiku.

U tom razdoblju poduzima i osobna putovanja, često s članovima obitelji po zemljama Dalekog istoka (New Delhi, Benares, Ajanta, Elora, Bombay, Calcutta, Bagdad, Bangkok, Hong Kong, Kuala Lumpur, Tokyo, Colombo, Ceylon, Karachi, Kashmir,) ali i Europe i njezinog bližeg okruženja (Engleska, Francuska, Italija, Skandinavija, Tunis, Cairo, Istanbul, Beirut-Damascus). Često službeno putuje i u New York, a posjećuje i San Francisco te Havaje.

Po svjedočenju njegova sina arhitekta Stanka Antolića: „Otac je koristio svaku priliku da posjeti što više gradova-zemalja..., nije mu bilo žao ni vremena od godišnjeg odmora, a ni novca za putovanje..., fotografirao je sve gdje je bio. Zajedno smo putovali brodom u Rangoon prema Singapuru pa avionom u Džakartu i natrag u Singapore i dalje vlakom preko Penanga do Bangkoka a onda natrag avionom u Rangun. Nakon susreta u Rimu putovali smo vlakom po Italiji, Njemačkoj do Švedske i Norveške. Jedna od vrlo važnih posjećenih mjesta bila su moderna naselja (gradovi-sateliti), muzeji, gradske jezgre... On je imao veliku energiju i nezasitnu potrebu razgledavanja...mama i ja nismo uvijek bili oduševljeni ciljevima putovanja...,ali išli smo i onda i mi uživali.“

Nedvojbeno je da su sva Antolićeva putovanja motivirana učenjem o prostoru - da bi mogao djelovati u prostoru. Za njega je fotografiranje alat za analizu i forenzičko opisivanje prostorne ukupnosti, a njegov kadar često obuhvaća cijele krajolike ili prostranstva viđena iz aviona. Dijapozitivi na koje je zabilježio svoja opažanja prirodnog i socijalnog ambijenta, u prostorima za koje je trebao kreirati osnovne smjernice razvoja, upućuju na eksperta modernističke funkcionalističke urbanističke doktrine, koji pažljivo analizira pokazatelje utjecaja ključnih čimbenika, poput geografske konfiguracije, klime ili tehnoloških i socijalnih uvjeta života na organizaciju i prostornu konfiguraciju čovjekova okoliša. Za ovu izložbu izabrali smo dijapozitive s njegova putovanja, kao eksperta UN-a, u Burmu (Mijanmar), Maleziju i indoneziju

godine. Poduzeo je jednomjesečno studijsko putovanje u Sjedinjene Američke Države gdje je kao gost američke vlade 1978. godine proučavao pedagoške kurikulume visokoškolskih ustanova na području oblikovanja. Svako putovanje Bernarda Bernardija svojevrsna je istraživačka misija u kojoj on sabire iskustvo za orijentaciju u rješavanju neposrednih zadataka. S putovanja se vraća obogaćen znanjem za postizanje svojih ciljeva, a nerijetko i s poticajem i potencijalom za postavljanje novih izazova. Kada oblikuje, on crpi iz riznice zapažanja o predmetima koji su privukli njegovu usputnu pažnju, a koje je ustrajno bilježio svojom kamerom; kada postavlja izložbu, on posjećuje dostupna referentna mjesta; kada gradi u određenom ambijentu, on ga razgledava da bi upio sve njegove sastavnice; kada organizira struku, on putuje da bi naučio kako to rade drugdje.

Iz kolekcije dijapozitiva Bernarda Bernardija za prikazivanje smo izabrali motive ulovljene u Skandinaviji i Irskoj.

SVJETLOPISI IZ PUTNE TORBE ARHITEKTA

Izložba iz fundusa Hrvatskog muzeja arhitekture
HAZU u povodu manifestacije 10. Noć Muzeja

OTVORENJE IZLOŽBE
30. 1. 2015. U 18 SATI

HRVATSKI MUZEJ ARHITEKTURE HAZU
I. G. Kovačića 37, Zagreb

Izložba je otvorena do 13. 2. 2015.
radnim danom od 11 do 16 sati.

